

IZ STARIH FOTOGRAFSKIH ALBUMOV

IZ ZAPUŠČINE METLIŠKEGA FOTOGRAFA ANTONA MUCHE

ANDREJ DULAR

Med zapuščinami, ki jih hrani Belokranjski muzej v Metliki, je tudi zbirka steklenih fotografskih plošč in fotografij trgovca in fotografa Antona Muche (1868—1944). Mucha, ki se je leta 1891 preselil s Češkega v Metliko, je odprl v mestu majhno trgovino z mešanim blagom. Obenem se je ljubiteljsko začel kmalu ukvarjati s fotografijo.

Po njegovi zaslugi so se nam s preloma stoletja in kasnejšega časa ohranile podobe metliških trgov in ulic, fotografije članov metliške mestne godbe, Sokolov, gasilcev pa tudi belokranjskih krajev in pokrajine. Nekatere med temi fotografijami je dal Mucha natisniti v velikosti razglednice in jih je tudi prodajal v svoji trgovini. Ker je bil portretni fotograf, je posnel vrsto ljudi s hrvaške in slovenske strani reke Kolpe, tako da so njegove fotografije dober vir za preučevanje oblačilne kulture in navad tedanjega prebivalstva. Mucha je fotografiral tudi ob raznih pomembnih dogodkih, slavnostih, društvenih prireditvah in cerkvenih praznikih. V njegovi zapuščini je ohranjenih več fotografij, ki prikazujejo prometne razmere v drugem desetletju tega stoletja v Beli krajini. Med njimi je posebno zanimiva fotografija o prihodu prvega vlaka v Metliko.

Geografska zaprtost Bele krajine proti ostali Sloveniji je to pokrajino v prometnem in komunikacijskem pogledu popuščala dolgo časa ob strani. Slabe in strme poti čez Tančo goro proti Kočevju, po dolini Starih žag v dolino Krke in čez Vahto v Novo mesto, niso spodbujale prometa in trgovine. Razen tega je potiskalo Belo krajino v zaostalost avtarkično agrarno gospodarstvo, industrijska nerazvitost in pomanjkanje rudnih bogastev, ki bi lahko upravičili gradnjo železnice. Kljub temu so si Belokranjci več desetletij prizadevali, da bi dobili železnico, ki bi jim približala večja mesta, zlasti pa bližnji trgovski središči Novo mesto in Karlovac.

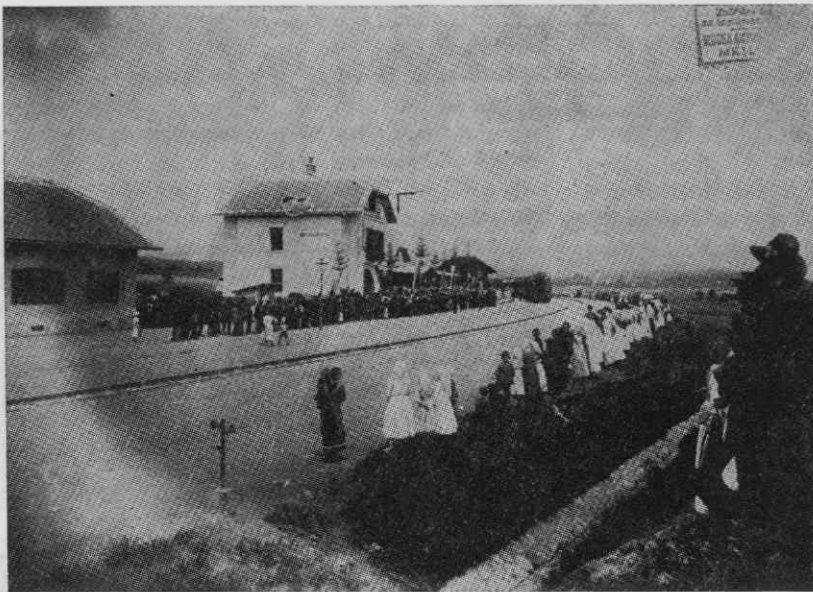
Njihove želje so se začele uresničevati šele 30. decembra leta 1907, ko je izdal avstrijski parlament zakon za izgradnjo železnice od Novega mesta do kranjske deželne meje in dalje proti Karlovcu. Ta naj bi tekla po Dolenjski (Beli krajini), nato pa tudi po Hrvaški in Dalmaciji ter tako povezala odročne dežele južne avstrijske monarhije.

V začetku leta 1912 je železniško ministrstvo razpisalo oddajo del na progi, ob koncu marca in v začetku aprila pa so že začeli prihajati na delo prvi delavci. V avgustu 1912 je na celi progi od Novega mesta do deželne meje pri Metliki delalo okrog 3000 ljudi, v glavnem Slovencev in Hrvatov (90 %), med delavci pa so bili še Čehi, Nemci, Italijani in Madžari. Po treh letih so dela na belokranjski progi končali. Zgradili so tudi postajna poslopja in skladišča, ob progi pa uredili signalno varnostne naprave.

Rjavo tonirana, dobro ohranjena fotografija na dokumentnem papirju velikosti 19,5 × 14,5 cm je v desnem zgornjem kotu signirana z žigom pravokotne oblike: / Zaščitni žig / za legitimac. slike / ANTON MUCHA — fotogr. / METLIKA /. Fotografija prikazuje prihod prvega vlaka v Metliko. Novo postajno poslopje, na katerem je viden napis Möttling-Metlika, je okrašeno z zastavami in cvetjem. Na peronu stoje metliški godbeniki pod vodstvom kapelnika Franca Goloba, desno od njih so razvrščeni metliški gasilci v uniformah in s praporom. Za gasilci stoje šolski otroci v belih nošah, pred postajnim izhodom na peron pa mestni veljaki z metliškim županom dr. Rudolfom Weiblom in okrajnim glavarjem Francem Domicljem iz Črnomlja.

Ob železniških tirih nasproti postajnemu poslopju stoji na robu utrjenega nasipa množica ljudi, ki opazuje dogajanje na postaji. Ženske so skoraj brez izjeme oblečene v belo platneno nošo. Na glavi nosijo pisane robce, obute pa so večinoma v visoke čevlje na zaplet. Moški, ki so pomešani med nje, so oblečeni v hlače in suknjiče, pokriti pa so s klobuki. Na tiru stoji vlakovna kompozicija s štirimi potniškimi vagoni.

Kronist Ivan Drobnič je zapisal, da je na predvečer otvoritve belokranjske proge pripravila metliška mestna godba pred občinsko hišo v Metliki slavnostni koncert, po mestnih ulicah pa so pripravili tudi baklado. Naslednjega dne so godbeniki že ob 4. uri zjutraj igrali po mestu koračnice, na Mestnem bregu pa so streljali z možnarji. Slavnostni vlak, okrašen s cvetjem in zastavami, je pripeljal iz Novega mesta v Metliko 25. maja 1914 ob pol enajstih dopoldne. Mestna godba je v pozdrav zaigrala Jenkovo »Naprej zastava

Prvi vlak v Metliki 25. 5. 1914

Slave«. Vlak pa se na metliški postaji ni ustavil, temveč je peljal naprej proti Rosalnicam in čez most na Kolpi v vas Bubnjarce na Hrvaškem. Tam se je obrnil in zapeljal nazaj v Metliko. Na postaji je metliški župan Weibl sprejel 121 gostov, ki so se pripeljali z vlakom. Med njimi so bili deželni predsednik, ljubljanski knezoškof in novomeški prošt, minister državnih železnic, gradbeni inženirji, ki so sodelovali pri gradnji proge, in drugi imenitniki. Metliška mestna občina je povabila goste na obed v čakalnico postajnega poslopja, ker pa je bila ta premajhna, so namestili mize tudi na peronu. Za pogostitev je skrbel metliški gostilničar Josip Wiedenig, ki so mu v pomoč dodelili kuharja in štiri natakarje iz Ljubljane. Za to slavnost je morala mestna blagajna utrpeti kar precejšnje izdatke, saj jo je vsak od 121 povabljenec stal 7 kron, vsak od 18 povabljenih občinskih odbornikov pa po 2 kroni. Razen tega je šel denar iz občinske blagajne tudi za nakup

15 hl vina, 100 štruc kruha in 6 gnjati, da so lahko ob takšni slovesnosti prišli na svoj račun tudi gasilci in godbeniki ter občinski režeži.

Gostje so se ob pol treh popoldne odpeljali z vlakom proti Ljubljani in se spotoma ustavili še v Gradcu in Črnomlju, kjer sta bili podobni slovesnosti. Veselje na metliški železniški postaji in v gostilnah pa se je tistikrat zavleklo še pozno v noč.

VIRI

Jože Dular, Metlika pred petdesetimi leti. (Prispevek fotografa Antona Muche k zgodovini Metlike), Dolenjski list 18/1967 (14. XII.), št. 50, str. 17. — Ivan Drobnič, Kronika mestne godbe metliške 1848—1947. (rokopis hrani Belokranjski muzej v Metliki). — Fran Ogrin, O gradbi in pomenu belokranjske železnice. Koledar družbe sv. Mohorja za leto 1915. Celovec 1914, str. 73.